

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — — — 16 kor.
 Negyedévre — — — 4 .
 Helyben házas kordva:
 Egész évre — — — 20 kor.
 Negyedévre — — — 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — — — 24 kor.
 Negyedévre — — — 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
húsz nap utáni napok kivételévelEzerkötlet és kiadóhivatal.
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásán
vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalban intézendők.

Egyes német óra 8. oldal.

NAGYVÁRAD, április 30.

A munka ünnepe.

A tavasz legszebb hónapjának, poétikus májusnak első napját foglalta le a munkásság a maga ünnepének.

Joga volt hozzá. A negyedik rend a maga fellökvésében ünnepelheti törekvéseinek kivivandó diadalát előre. Csak egyhez nem volt joga: nem volt joga ezt a napot vörös májusnak nevezni.

Ünnepet ülni nem lehet a magyar zászlónak egy letépett foszlányával.

Az a zászlófoszlány csak egy töredék, hirdetője a harcnak, a véres háborúnak. Ezt választhatja jelvényének a condottierikapitány, harcolhat alatta a megfizetett zsoldos, a kinek a kenyere: más vérenek kiontása. Szóval lehet a vörös olyan tábornak a színe, a mely tábor csak azért küzd, hogy vért ontson. Abból van haszna, az az életeleme.

A társadalmi érvényesülésre törekvő önérzetes munkásságnak nem lehet e vérszomjat hirdető szín után őszintén se reglenie.

Arra törekszik-e a magyar munkásság, hogy elfelejtse édes anyjától tanult nyelvét, apái véren megváltott magyar-

ságát? Nem! Nos hát akkor nem szakíthatja három részre az ősi lobogót.

Az-e a munkás mozgalom célja, hogy a civilizáció eddigi vívmányait romba döntse, áldásai helyébe átkokat fakasszon, felebarátai részére vérfürdőt szervezzen? Ezt értik a vezérek által annyiszor szajkózott forradalom alatt? Nem! A háborút üldözik, ellenségei kell, hogy legyenek minden vérontásnak is. A gyilkosság nem szerepelhet becsületes ember párt-programmában. Hogyan esküdhethet tehát a kiontott vér színére?!

A »negyedik rend« törekvései, ha azokban a nemes magvat kihámozzuk a szélhámos szájhősök által maguk érdekében ráaggatott torz-sallangoktól, voltaképpen mindnyájunk törekvései. A polgárosodás áldásainak olyatén kiterjesztése, hogy mindenki megkapja munkájának megérdemelt jutalmát s mindenki részesedik az emberi elme által a természeti erőktől elhódított vívmányokban. Vagyis az általános jóllét a végcél.

Ezt azonban nem lehet elérni véres forradalommal.

A forradalmak sohasem fakasztották áldást. Az a sokat dicsőített francia forradalom az előző nyomortette általánosabbá s behozta az egyenlőséget — a nyaktól alatt. Ott egyedül lehetett az egyenlőséget megvalósítani. Az általános

jóllét azonban egy lépéssel sem vitte közelebb az emberiséget s milliók vére árán csak annyit ért el, hogy XVI. Lajos helyébe fölemelkedett a nagy korzikai, a született főnemesség helyébe pedig a marsallok léptek. Mai eredménye is látható: Napoleon zsenialitása helyett egy-egy, az orosz cár kegyéért kolduló szürke elnök s a tehetség arisztokratái helyett pénzes zsákok és páholynyitogató testvérek parvenü-gögje. A nép pedig ma is épp olyan elégedetlen, mint volt a Bartille lerombolása előtt.

A munkásságnak meg kell értenie, hogy minden erőszakos lépés csak zsarnokot hoz a nyakára.

Haladni kívánunk, nem vért ontani. A haladás pedig olyan nagy munka, a melyhez mindnyájunk vállvetett munkája szükséges. Nem szétszaggatott lobogó foszlányai, nem gyűlölettől széttagolt társadalom, harci lázban égő osztályok. Egyeséges nemzet, együtt működő társadalom kell ide.

A vérszínű zászló lengetésével nem lehet elérni egyiket sem. A kik a történelmi fejlődésre átkot szórnak, igen helytelenül ragaszkodnak görcsös fanatizmussal a történelem egy véres epizódjához, a francia forradalom vak utánzásának hóbotjához. Frázisnak, izgatási napidij megszolgálására jó a »vörös forradalom«,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az új Pietá-szobor.

Irtá: Némethy Gyula dr.

Az áldott emlékü Szaniszló püspök, ak nemcsak sokat áldozott, de minden jó célra is áldozott, a többi között szobrokkal is örökléte meg nevéét Nagyváradon. Amde meg a székesegyházban lévő, a bécsi Szent István dóm keresztkápolnáját ékesítő feszület mintájára készült szobor, valamint a tisztaságot és áhitatot lehellő Immaculata ugyancsak a székesegyházban, ma is gazdagon táplálják a jámborságot és széperzéket egyaránt: addig az olasz plébánia templom előtt 1853-ban föllállított Fájdalmas anya (Pietà) szobrot az idő viszontagságai annyira megviselték, hogy nemcsak díszére nem vált a Főutcának, de a kegyeletet is inkább bántotta, mint élesztette.

Ilyen körülmények között hálás örömmel vett tudomást az egész katolikus közönség Szemcsényi Pál püspök azon elhatározásáról, hogy a régi helyébe új Pietá szobrot állíttat. A még 1904. év folyamán megbízott Tóth István, a Hunyadi, Sz. László, Horváth, Bercsényi és Bosku szobrok, a váradi és radnai márványoltárok alkotója 1905. januárjától november elejéig dolgozott az új szobor mintáján, melyet életnagyságú gipszminta után két magyar kőszobrász, Martinelli Antal és Gabay Sándor, budapesti lakosok, itt is megjegyezzük, hogy a régi Pietá szobrot is Pesten készítették. Költségei 5000 forintra rugtak) faragtak ki jó minőségű, tartós pát-y-i kőből (Pestmegye), 6 és fél köbméternyi kőtömbből.

Már ott a bánya mellett, Pátyon nagyolták ki a szoborcsoportot, melyet aztán részletesen Budapesten dolgoztak ki. A szobor már 1906. júl. 8-án Váradra érkezett, 14-én pedig már ott állott a talapzaton. Átvétele az egyházmegyei bizottság részéről 1906. júl. 15-én ment végbe, 1907. április 2-án pedig Fetszer Antal fölszentelt püspök megáldotta azt. A szobor alacsony rácskerítését csak 1906 végén készítette el Tátray. A szobor összes költségei meghaladják a 13.000 koronát. Egyházmegyei szoboralapok (Kosztolányi Jedlicska Szaniszló) és Szemcsényi Pál püspök adományából kerültek ki.

Az emlékmű teljes magassága a föld szintől a kereszt csúcsáig 6 méter, maga a csoport 180 cm-éter magas, a talapzat ugyanannyi. A Sal Ferenc utcai sétány elején, tehát a templom előtti tér belső határán foglal helyet, míg a régi szobor ugyszólván künn az utcavonalban állott. Már maga ez az elhelyezés a szó legszorosabb értelmében szerencsés. A sétány sötétzöld lombjai pompás hátteret adnak a fehér emlékműnek, mely, mint áhitatos buzgózkodás célpontja az utca vásári zajától távolabb eső helyen sokkal inkább megfelel magasztos rendeltetésének, nem is említve, hogy még profán emlékmű sem való a közlekedés utvonalaiba, ahol azt háborítlanul élvezni nem lehet.

Az új szobor összbonyomása a Főutcaról tekintve kétségkívül igen kedvező. Hogy e pozícióban kezdjük a szobor méltatását, ebben a tekintetben az emlékmű elég új csapáson jár. A legtöbb Pietá szobornál t. i. Mária ülve van ábrázolva, ölében isteni fia tetemével. Michelangelo Pietája a San Pietro in Vaticano-ban is ilyen, no meg ez a sok kegykép-ábrá-

zolat. Bernini Pietájánál Mária áll, Jézus székre helyezett teteme mellett a San Givannus in Laterana templomban. Tóth István kinek kompozíciója még legnkább Dupré csudaszép Pietá-jára emlékeztet, Mária félterdre ereszkedve ábrázolja. Jobb térde a földet éri, feltámasztott baltérdere ellenben a szent test nehezedik, illetőleg Jézus dereka és feje Mária baltérdere van támasztva, míg lábai a földön nyugosznak. A pose természetes, könnyed s e mellett méltóságos. Mária testtartásával, terdelésével is kifejezi imádatát Szent Fia iránt. A talapzat közepe táján a Stabar Mater következő sorai vannak, Nogáll remek fordításában:

Isten anyja, kérlek esdve
 Mélyes mélyen vésd szivedbe,
 Szent Fiadnak sebeit . . .

A hátulsó oldalon az évszám áll: 1906.

A keresztény művészet legmagasabb feladata kétségkívül a lelki indulatok, a pszichikai folyamatok ábrázolása főleg az arcjáték, a mimika révén. Mária áhitattól, fájdalomtól, gyöngédségtől de egyuttal hősies önmegadástól áthatott nemes arca az új emlékművön kétségkívül a művész nem legkisebb érdeme. Jézus arcát nem tartjuk ennyire sikerültnek ebben a tekintetben. Nemesebb, szebb típusu arcot szeretünk volna, melyre halálában is kiüljön a kisenvedett Istenember fönlsége.

Mint hogy a gipszmintát nem láttuk, nem tudjuk a legcsekélyebb részletekig megállapítani, hogy mi van és mi nincs egészen a művész intenciája szerint faragva a szobron, de néhány kifogást így se hallgathatunk el. Ezek persze talán nem is tünnek fel legtöbb szemlélőnek

de nem arra, hogy komoly célt el lehessen érni vele.

Nem, nem ez a vörös ünnep az, a mely a magyar munkásságot céljaihoz vezérli.

Zászlót látok, egészset, nem foszlányt. Benne van a harc mellett a béke és a viruló természet áldásainak színe is. Egybeforrt egysége erős, egybeforrt nemzetet és társadalmat jelent.

Volt forradalma is, de vér nélkül; áldásait máig érzi a nemzet egésze. Tudott csatára lelkesíteni, de békét is teremtet; szóval méltó volt a magyarsághoz, méltó a férfias, komoly törekvésekhez. Nagy a multja, de még nagyobb jövő vár rá.

Március idusa szellemében egyedül érhet célt a magyar munkásság.

A vörös lobogó alatt elvonuló tömegek láttára lehetetlen meg nem emelni a kalapot — piros-fehér-zöld szín előtt. Ha majd az alatt egyesülve, megértjük egymást, akkor lesz a munkásság ünnepe igazi ünnepe a diadalmas munkának is.

*

A képviselőház ülése. Néhány perces ülést tartott ma a képviselőház Justh Gyula elnöklésével. Mindössze a mult ülésen elfogadott javaslat harmadik olvasásában való elfogadása volt napirenden, de annyi képviselő jött el az ülésre, mintha valami fontos kérdést kellene eldönteni.

— Gázsinap van! — magyarázta Rátkay László.

Az elnök bejelentette, hogy a pécsi kiállítás rendező-bizottsága a megnyitó ünnepre meghívta a Házat. Elhatározták, hogy a megnyitáson a Ház küldöttségileg vesz részt és a megnyitás napján nem tartanak ülést

Ezután harmadik olvasásban megszavazták

de viszont nem is rontják le a szobor kedvező benyomását főleg amelyet egy kissé távolabbról teszen. Tudjuk, hogy a pátyi mészki nem enged olyan finom részletes kidolgozást, mint teszem a márvány, de mégis szeretnék, ha főleg a redőzetnél, a drapériánál a kidolgozás egy kissé gondosabb lett volna! Néhol a redőzet teljesen alakatlannak nagy anatómiai indokolatlannak tűnik fel. Krisztus helyzete is nagyon el van nagyolva. Anatómiai szempontból kifogást kell tennünk Jézus mezitelen mellének mintázása ellen, főleg a mellbimbók alatti részleteknél. Mária derekát s keblét sem találjuk eléggé nőiesnek, karjai pedig határozottan rövidék. Végre, hogy visszatérjünk az egész emlékmű összeállítására, mi a talpazatot igen alacsonynak tartjuk a szoborcsoporthoz képest. Ehhez képest, különösen mióta a kerítés elkészült az egész alkotás egy kissé elül.

Mindezen fogyatkozások azonban nem állják útját annak, hogy a szobor, mint egész lélekemelő, áhitatgerjesztő s e mellett gyönyörködhető benyomást ne tegyen, egyszóval hogy többszörös rendeltetésének meg ne feleljen. Ugy látszik a váradi közönség is ebben a meggyőződésben van. Személyesen győződünk meg róla, hogy az új szobor a közönségnek nagyon tetszik. Amint halljuk *Szmracsányi* Miklós kiváló műértő is nagy elismeréssel nyilatkozott róla.

Adja is az Isten, hogy még sok jámbor sziv gyuladjon áhitatra az érdemes művész szép alkotása előtt, meg e mellett kétségkívül egyik előkelő művészi díszre leszen Sz. László városának.

a közösügyes ex-lex jóváhagyásáról szóló javaslatot. Az elnök ezután azt mondta:

Abból a célból, hogy a bizottságok az előttük fekvő fontos tárgyakról dönthessenek tekintettel a görög-keleti ünnepekre, javaslom, hogy a Ház május hónap 13-ig ne tartson ülést.

Általános helyeslés fogadta ezt az indítványt. A legközelebbi ülésre a gazdasági munkaházak építéséről szóló javaslatot tűzték ki.

A kiegyezés. A két állam kormánya alkalmasint május hó végén fog ismét találkozni a kiegyezési tárgyalások folytatása végett. Wekerle kérdést tett Beck báró osztrák miniszterelnökhöz, vajjon az osztrák választások előtt vagy után óhajtja-e a tárgyalások folytatását és felajánlotta, hogy a kiegyezési tárgyalások idejét az osztrák kormány állapíthassa meg. Beck báró még nem válaszolt, de valószínűnek látszik, hogy az osztrák kormány a képviselőválasztások utánra fogja kérni a tanácskozások folytatását.

A képviselőház szünete. A képviselőház ma két hétre elnapolta üléseit. A legközelebbi ülés május 13-án, hétfőn lesz, amikor az 1903. évi zárószámadások és a munkás házakról szóló törvényjavaslat kerül napirendre.

Meglesz a vád alá helyezés. Wekerle Sándor miniszterelnök utolsó kihallgatásakor folyó ügyekről adott jelentést őfelségének s közben igen súlyosnak, nagyon küzdelmesnek jellemezte a kormány helyzetét a függetlenségi párt részéről támasztott követelésekkel szemben. Azt mondta a miniszterelnök, hogy ellenértékek nélkül a kormány vezetése csak tengődés és nem vezethet a nyugalom konzolidációjára. A kiegyezés nagy nehézségeinek leküzdése után, újabb és hevesebb támadás indul a katonai létszámemeléssel ellen s a kormánynak még arra sem adatott felhatalmazás, hogy az izgalmak enyhítésére koncnak dobja a darabont-kormány vád alá helyezését. A miniszterelnök kivánatosnak tartaná, ha a katonai létszám emelését megelőzné ez a vívmány. A felség erről a kívánságról nem nyilatkozott. Közben a miniszterelnök tervéről tudomást szerzett Fejérváry Géza báró darabont-miniszterelnök. Aki Abbáziából hazatérőben Bécsen át jött, ott kiszállt és kihallgatásra jelentkezett a felségnél. Fejérváry báró maga kérte a felséget, hogy Wekerle miniszterelnököt a paktumnak erre vonatkozó magyarázata alól oldja fel és adja hozzájárulását, hogy a Wekerle-kormány a Ház elé terjeszthesse indítványát a darabont-kormány vád alá helyezéséről.

Előléptetések a Máv-nál. Az államvasutak személyzetének előléptetése tárgyában ma délelőtt Kossuth Ferenc elnöklésével a kereskedelmi minisztériumban több mint 1 óráig tartó tanácskozás folyt. E tanácskozáson Kossuth véglegesen megállapította a vasuti előléptetéseket. Az előléptetéseket május 1-től számítól május 2-án fogják hivatalosan közzétenni. Ismételten felmerült az államvasutak alkalmazottai köréből a panasz, hogy az államvasutak több vasuti tisztviselőnek és altisztnek felmondották a szolgálatot és így ezek a fizetésrendezés előnyeiben nem részesülhetnek. Kossuth úgy intézkedett, hogy e felmondás a fizet-

tésemelés hatályba lépte utánra érvényes, hogy így ők is élvezhessék a fizetésemelés előnyeit.

Kenyérküzdelem.

Kisegítő tanítók ügye.

A községi iskolaszék legutóbb tartott ülésén azt a határozatot hozták, hogy az üresedésben levő 14 állás közül 5 állásra férfit, 9 állásra pedig nőt választanak meg. Hogy ez a határozat mennyiben helyes vagy helytelen, azt most nem akarjuk vita tárgyává. Mindenesetre a jelen körülmények között, a mikor az iskolaszék tagjait az az intenció vezette, hogy az alkalmazásban levő kisegítő tanítók s tanítónők jussanak be, akkor ezt helyesléssel kell fogadnunk. Ot férfi kisegítő és tizenkilenc nő kisegítő van s a választások után — hihető, hogy idegen be nem jut, — még tíz tanítónő mindig ideiglenesnek marad. Tehát ez alkalommal nem akarnak kiterjeszkedni éppen a fent említett okokból, azokra a körülményekre, a melyek a férfi tanítók létszámának a szaporítását szükségessé teszik.

Jellemző azonban, a jelen kor állapotaira, hogy a pályázatok még nincsenek meghirdetve, a választásoktól még két egész hónap választ el s már megkezdődtek a kilincselések. A sok diplomás kisasszony s ur egymásnak adják a kilincset az iskolaszéki tagoknál. Az iskolaszék elnökéhez naponként érkeznek ajánlatok. Az iskolaszéki tagok pedig délelőtt, délután fogadják azokat, akik engedve a kényszerhelyzetnek, rimázkodnak, esedeznek — a voksért!

Sok az eszkimó, kevés a fók! Különösen az okleveles tanítónők száma óriási. A tultermelés ellen a miniszter nem is oly rég intézkedéseket tett. S ezt a tultermelést nagyon megérezzük mi váradiak.

Minden leány, aki tanul, tanítónőnek készül. Aztán előtérbe tolakszik a protekció s így jutottunk el odáig, hogy ma a községi iskoláknál 41 nő és csak 21 férfi működik.

De maradunk csak a kilincseléseknél. Milyen rettenetes, Kálváriai ut szaladni a város egyik végétől a másikig. Hatvanhárom iskolaszéki tagot kell végig kilincselni. Némelyiket még három négyszeri keresésre sem találja otthon a pályázó. Éppen olyan kellemetlen ez az iskolaszéki tagokra is, a kiknek munkáját ilyenkor, választás előtt neháyszáz kérelmező zavarja. És miféle eredménye van ennek? Megismeri-e az iskolaszéki tag annak a látogatásából a képességeit? Lehet-e ebből a látogatásból ítéletet hozni a kérelmező felett? Nem és újra nem!

Igaz, hogy így van ez a fővárostól le a legutolsó vidéki városkáig. Elég sajnós! Elég sajnós, hogy nem találnak rá módot, a melylyel e bajt orvosolni lehetne. De mindenesetre lehet enyhíteni e bajon. Ha a jelenlegi rendszert megváltoztatják.

A mostani választások lezajlása után, a melyen kétség kívül csak kisegítőknak jutnak be, a jövőre nézve más rendszert kell életbe léptetni, a mely úgy a méltányosságnak, mint a törvényes kívánalmaknak teljesen megfelel.

Eddig úgy volt hogy az új osztályok felállításakor az elnök kinevezett az új állásra egy kisegítő tanítót vagy tanítónőt, akivel aztán megesezt az, hogy esetleg hat éven keresztül is ebben a minőségben működött, dacára annak, hogy működése mindig csak az elismerést vitta ki számára. Az elnök pedig kellemetlenebb tisztelet — saját állítása szerint — sohasem véggez, mint mikor az előtte lévő okmányok alapján egyet ki kell neveznie. Pedig kell, mert ezt a terhes tisztelet az iskolaszék reá ruházta.

Eltekintve ettől, az eddigi rendszer a törvényes formáknak sem felel meg. A törvény kisegítői minőségben tanítót csak egy évig ismer el. Csakhogy ezt a törvényt nálunk a körülmények kényszerítő hatása alatt eddig nem fogantatosították.

Az abnormis tüneteken a jövőben csak így lehet segíteni. Amikor osztályt állítanak fel s kisegítő akarnak annak élére állítani,

hirdessenek pályázatot. A kisegítő tanítót választás útján helyezték az osztályba. Egy év leteltével mondják ki, hogy bevált-e az a tanító, vagy nem? Képes-e eleget tenni egy ilyen város társadalmi és kulturális igényeinek vagy sem? Ha nem, akkor azonnal bocsássák el. Ez jogos. Ha bevált, akkor azonnal véglegesítsék. Ez a tanítók alkalmazásának méltányos, igazságos és törvényes formája.

Ez a mód egy garással sem terheli meg jobban a város háztartását, mint az eddigi rendszer.

Ha a tanítók alkalmazása a jövőben eképpen történik, akkor: soha sem kerül arra a sor, hogy egyszerre tizennégy állásra csődítsék ide az ország összes tanítóit, — nem kell tartania az iskolaszéki tagoknak attól, hogy valamelyik kisegítő tanító, akinek mint ilyennek, bizonyos szerzett jogai vannak a nagy túlekedésben a választási küzdelemből legyőzötten kerül ki, — nincs kitéve az okleveles tanító vagy tanítónő annak, hogy öt-hat éven keresztül kisegítő minőségben legyen alkalmazva s esetleg élete derekán is állandóan annak az izgalomnak legyen kitéve: vajjon utilaput kötnék-e talpamra, vagy itt fogok letelepedni? — a protekció is háttérbe szorul, amennyiben az alkalmazott tanítók sorsa egy év alatt teljes megoldást nyer.

A napjainkban látható túlekedésnek, kenyérgyűlöletnek tüneteit csakis ezen az uton lehet igazságosan és törvényesen némileg orvosolni.

Vajha az iskolaszék tagjai gondolkodnának e fölött s a jövőben szakítanának a jelenleg divó helytelen rendszerrel.

A jövő Nagyvárad.

A szépművészeti és közlekedési bizottság tegnap délután folytatta megkezdett tárgyalását. Az ülésen jelen voltak Komlóssy József elnöklete alatt: Kőszeghy József, Molnár Imre, ifj. Rimánóczy Kálmán, Mezey Mihály és Gerő Armin.

A bizottság az új építkezési szabályrendelet elkészítésével foglalkozott, melyre Kőszeghy főmérnöknek szabályrendeleti javaslata szolgált alapul. A főmérnök eddig letárgyalt javaslatát nagyon kevés változtatással fogadták el. A javaslat lényegében megmaradt, csupán kisebb lényegtelen változtatásokat szenvedett.

A szabályrendelet szerint Nagyvárad képe oly rendez s szép modern várost mutat, melyet a provinciális városok nem produkálnak még szabályrendeletileg sem. Érdekes, hogy a szabályrendeletben az építkezésekre vonatkozólag, nem Budapest után, hanem egy teljesen önálló model után megy a város és csak a kisebb és praktikus részeken fogadja el a fővárosi dolgokat.

Az új szabályrendelet szerint a város területe négy övezetre lesz felosztva.

Az övezetek felosztása a következőképpen lesz:

I. övezet. Speciálitása, hogy itt csakis emeletes házak építhetők. Ide tartoznak Zöldfa, Kapucinus, Kossuth utcák. Szent László-tér, Teleky-utca Or-utcaig illetve a 27. számú telekig bezárólag a Kert-utca belső szakasza a Pece patakig. Bémer-tér. Aldás-utca, Rákóczi-utca a Múzeum-utig illetve az állomásig. Szaniszló utca a Páris-patakig. Uri-utca, Borz utca illetve Nyomda-utcaig, Szilágyi Dezső-utca és Bazár-utca.

II. övezet. Ebbe az övezetbe mindazok az utcák tartoznak, melyek nincsenek felvéve az első övezetbe és nem esnek bele a III. illetve negyedik övezet keretébe.

III. övezetbe tartozik Rét városrésznél Széles-utcán kívül fekvő része, Csillag és Kúlvárosok egész területükben valamint a Vitéz utcai házsor kivételével és mindazok a terüle-

tek, melyek a munkás lakások vagy nyaraló telepek céljaira később fognak kijelölteni.

IV. övezetbe sorozandók a nyaralók és a szőlőkben valamint a város belsősein kívül épült egyéb magán lakások.

Érdekes, hogy a fent elősorolt területeknél a telkek több részre történő felosztása, valamint több területnek egygyé olvasztása csak városi engedély alapján történhetik.

A kerületek illetőleg övezetek megállapítása után rátért a bizottság az építkezési árnyokra, melyet követni kell minden övezetben.

A bizottság határozata szerint az első övezetben az épület homlokzatának hossza és a telek közép szélessége legalább 15 méter lehet, mélysége pedig legalább 20 méter. Sarokteleknél mindkét homlokzat legalább 20—20 méter lehet.

A második övezet homlokzata legalább 20 méter, mélysége legalább 25 méter és kiterjedése 500 négyzetméternek kell lenni.

A harmadik övezetben az épület homlokzata 20 méter és a telek kiterjedése 600 négyzetméter lehet. Kivételt képeznek a külterületek hol a homlokzat 15 méter s a kiterjedés 400 méter lehet.

A letelekző telekcsoporthozások érdekében kihasítandó utak 2 méter szélesek lehetnek.

A bizottság ezek után félbeszakította ülését s ma délután fogja folytatni.

A hegyi építkezések

Egy csapat szegény ember várja most kétségbeesve, hogy mi lesz a házaikkal. Méltányosságot gyakorol-e velük a miniszter, vagy szétadják keservesen alapított otthonukat s földönfutóvá teszik őket.

A hegyi építkezésekről van szó.

Minden félreértés kikerülése végett konderjük, hogy azt nem lehet kifogásolni, ha a város rendet akar teremteni a hegyen; ha azt akarja, hogy a város belterülete közelében állandó lakásul használt házak mindenben megfeleljenek a közegészség, a tűzbiztonság követelményeinek s nem engedi, hogy földből összetákolt állandó lakások egymás mellett tömegesen építtessenek s az ebből keletkező közegészségi bajok a város nyakába szakadjanak.

Azt azonban nemcsak igazságtalannak, hanem barbárnak tartjuk, hogy a már felépült házakat egyszerűen elhanyagolja a hatóság s furcsa gondolkozásnak találjuk, különösen a mostani szociális időkben, hogy a városi tanács erre az igazságtalan, vagy legalább is méltánytalan álláspontra helyezkedett.

Vegyük úgy a dolgot, amint valójában van. Kálvária-utca végén, az utolsó háztól mintegy egy kilométer távolságra nyolc szegény ember összekuporgatott pénzecskéjükön kis házat építtetett. Ezek a házak olyanok, vagy még jobbakk, mint a külváros legtöbb háza.

A hegyi építkezéseknél az volt az uzus, hogy azt bejelentették a hegybíróknál, de a város hatósága soha sem törődött ezekkel az építkezésekkel. A legtöbb ház, nyaraló így épült a nagyvárad hegyen, sőt városi tisztviselőnek is van így beépített háza a szőlőkben.

Csak az elmúlt év vége felé, mikor a vasút állomás mellett kezdték a parcellázást, ébredt fel Nagyvárad város hatósága, hogy megvédje a városban levő háztulajdonosok érdekeit. Csak ekkor kezdték magyarázni az elavult építkezési szabályrendeletet, hogy építkezési engedély nélkül a hegyen sem szabad építenni.

Ha csak arról volna szó, hogy rendet akar a városi tanács, aligha lehetne ez ellen szólani, azonban világosan kitűnt a tárgyalásokból, hogy

a tanács megakarja akadályozni a hegyen, egészséges levegőben való lakást a szegény embereknek, míg akkor, amikor tekintélyes emberek egész új utcát csináltak Kórház-utca végén a hegyre, ezt nem tették lehetetlenné, sőt elősegítették. Pedig éppen ennek a résznek a közigazgatása fog rövid időn, ismerve a körülményeket, a városra háramlani.

A szegény emberek házaikat szét akarják hanyatni, pedig ezek megtették azt, ami eddig általános szokásban volt s ha mulasztás történt, ezt csak a hatóság követte el. Ha a hatóság tudja, hogy a hegyen sem szabad tanács engedély nélkül építeni, hogy történhet meg az, miszerint nyolc házat felépíthessenek a hatóság beleavatkozása nélkül egycsoportba s még többet szétzórva az egész hegyen. De a hatóság sem úgy fogta fel a dolgot, ahogy most a szabályrendelet nagyon bizonytalan és elasztikus kitételét magyarázzák.

A tanács mai álláspontja azt vonná maga után, hogy mindazokat a házakat lerombolják, amelyek építkezési engedély nélkül épültek. Ha ezt keresztül vinné, alig maradna egy-két ház az egész szőlőhegyen. Ezt nem is akarja, hanem nyolc-kilenc embert akar csak földönfutóvá tenni, olyan dologért, amiért egyedül a hatóság felelős s ha történt mulasztás, azt csak a hatóság követte el.

Nem hiszszük, hogy a miniszter is olyan drákói álláspontra helyezkedik, mint a tanács s megtalálja a kellő módot a kérdés méltányos elintézésére.

A tanács pedig, ha rendet akar, gondja legyen arra, hogy a hatóság hivatott közegeinek mulasztása ne sújtsa a szegény polgárokat.

UJDONSÁGOK.

* **A tábori püspök Nagy-Váradon.** Dr. *Belopotocsky* Kálmán v. b. t. tanácsos, tábori püspök, második kánonok tegnap a déli vonattal Nagy-Váradra érkezett a katonai lelkészség vizsgálására.

* **Május.** Virágfakasztó május. Az év legszebb hónapja telve derüvel, telve szinnel, napjénnyel, mosolylyal s szerelemmel. A természet legfőnségesebb napjai vannak ebben a hónapban. A hoszu kemény tél után mindenki reménytel van eltelve s várja lesi a napot, mikor teljesedik az be, vagy melyik viszi közelebb hozzá. A legszebb hónap ez. Ám az ideai május olyan, mintha kicserélték volna. Nincs szín, nincs virág, nincs derű, nincs madárdal. Szinte elcsügged az ember. Az erdő fáit apró rügyekkel vannak telve, sok helyen még a fehér puha hó esik s a májust csak hirtől is merik. Olyan ez az ideai május, mintha április volna, csak a költőzködés s a házbérnegyed a régi, sőt még az sem, mert még ezt is följebb steigerolták. Nincs más tehát a régi májusból mint ez a háborzongató szó: költőzködjünk s ez a sóhaj: Oh be jó volna háziurnak lenni.

* **Új katona lelkész.** *Trebicsky* katonai kurátus Przemyslából Nagy-Váradra helyeztetett, állomását május elsejével foglalja el.

* **A megye közigazgatási bizottsága.** Biharvármegye közigazgatási bizottságának szabályszerint ma, mint a hó 1-ső szerdáján kellene megtartani közigazgatási bizottsági ülését. Mivel azonban az alispán nincs idehaza és eltekintve ettől ma május elseje van, ami-

kor a vidékről minden percben jöhetnek intézkedést váró jelentések, a mai ülést 8 órára halasztották.

* **Kinevezés.** Glac Antal főispán Sütő Mihály jegyzői irnokot anyakönyvvezető helyettesé nevezte ki.

* **Szabolcs a kivándorlás ellen.** A mindig nagyobb arányokat öltő kivándorlás csapásai mindinkább kezdenek érezhetőbbé válni. Most már annyira jutottunk, hogy a hatóságok a legkomolyabban kezdenek foglalkozni a kivándorlás megfékezésének miként leendő megvalósításáról. A belügyminiszter már legutóbb ebben az ügyben értekezletre hívta össze az alispánokat, amikor az alispánok azt az ajánlatot tették a miniszternek, hogy vonja vissza az utlevelek kiállítási jogát a megyéktől és mint régen, a jövőben a miniszter adja ki. Az eredményről még ez ideig nem tud senki semmit. Most Szabolcs vármegye kidolgozott javaslatot terjeszt a kormány és a képviselőház elé a kivándorlás csökkentése tárgyában. A javaslat indítványozza, hogy a kormány alkosson közhasznú intézményeket, mely a nép boldogulására legyenek kihatással. Továbbá a 17 éven felül levő ifjak csak az esetben nyerhessenek utlevelet, ha hadkötelezettségüknek eleget tettek. Ott hol eladó birtok van és a kivándorlók földszerzés céljából mennek ki külföldre, az állam vásároljon birtokot és azt olcsó, könnyű részletörlesztésre bocsássa a népnek át. A kisipar támogatása érdekében hason oda az állam, hogy a kis iparosok boldogulhassanak. Javasolja a progresszívadórendszer megvalósítását. Az igazságszolgáltatás olcsóbbá tételét. A holtkezek ingatlan szerzési tilalma újból életbe léptessék és kivétel nélkül szigorúan fenntartassék. Újabb hitbizományok felállítását, az erdős területek hazánk felvidéke és Királyhágón tuli részek kivételével egyáltalán ne engedtesse meg. Az alföldi birtokok és latifundiumoknak kisparszt birtokokra való felosztása töröltesse, illetőleg lehetetlenné tétessék. Az állami pénzek ne a fővárosi bankokban, hanem vidéki pénztézetekben helyeztessenek el, hanem olcsó kamatok mellett juthasson hozzá a nép kezéhez. Magyarország Ausztriától teljesen függetlenné és az egész külfölddel szemben önjogúvá tétessék. A szabolcsi átirat Biharvármegyének a juniusi közgyűlésén kerül tárgyalás alá.

* **Hivatalos órák a pénzügyigazgatásnál.** Az adózó közönség tájékozása végett közöljük, hogy a nagyvárad kir. pénzügyigazgatásnál a hivatalos órák köznapokon folyó év május hó 1 től augusztus 31-ig bezárólag reggeli 7 órától d. u. 1 óráig állapították meg.

* **Tisza István beiktatása.** Pápáról telegrefálják. A város külseje rendkívül élénk abból az alkalomból, hogy Tisza István grófot ma iktatják be főgondnoki állásába. A református egyház előkelőségei mind itt vannak. A beiktatást istentisztelet előzte meg, amelyen igen sokan vettek részt. Ezután következett az ünnepélyes beiktatás. Tisza István azt mondta, hogy mindig hű fia lesz egyházának.

* **Központi választmányi ülések.** Ugy Biharvármegye, mint Nagyvárad város tegnap tartották meg központi választmányi üléseiket. A megyei választmányi ülésen jelen voltak Vallner Ödön elnöke alatt Hranyczky Károly, Balogh János, Fráter Kálmán, Jerzsák István, Juricskay Akos, Jancsó Károly. A választmány az 1908-ra ideiglenesen összeállított névjegyzéket vizsgálta felül, melynek meg-

történte után a választmány kimondotta, hogy a névjegyzéket május 25-ig közszemlére téteti ki, mely után július 5-én fognak ismét foglalkozni vele. A városi központi választmány tegnap délután tartotta meg ülését, melyen ugyanazt a határozatot hozta, amit a vármegye.

* **Ujabb kiadások a villanytelepre.** Incze Lajos és társa vállalkozók tegnap terjesztették be a városi tanácshoz a villanytelepen foganatosított átalakítási munkálatokról a számlákat. — A számlák szerint az átalakítási munkálatok 98128 korona és 86 fillérbe kerülnek, melyhez hozzá jön még a villamos telep által benyújtott 10 drb számla 110037 korona értékben. Összesen 99229 korona és 23 fillér. Az összegből már folyósítva lett bizonyos rész s most nem kell a fennmaradt összeget fizetni, csupán 9729 korona és 23 fillért.

* **Jóváhagyott póthitel.** A város törvényhatósága az 1906 évi költségvetésnél 26788 korona és 54 fillér póthitelt vett fel, a törzsvagyongból, melyet az év végén kell visszatérítenie. A miniszter a városi törvényhatóság ez intézkedését jóváhagyta.

* **A fejlődő város.** A Teleky és Beöthy Ödön utcák között nyilandó új utcának még csak a terve van meg és az építkezésekre vonatkozó előkészületek már meg lettek téve s valószínű, hogy mire az utca megnyílik egy ház sor fogja meglepni a közönséget. Az első épület az új utcában egy emeletes épület lesz, melynek tervét tegnap mutatták be a városi tanácshoz.

* **A vágóhid használása.** A vágóhidat igénybe vevő husvágó iparosoknak tudomására hozom, hogy a vágóhid területére — kivéve a kényszerű eseteket — levágandó állatot fedezeti bárca nélkül behajtani szigorúan tilos. Hogy e fedezeti bárca kiváltása vásár és ünnepnapokon is akadálytalanul történhessék az 1262—1907. sz. polgármesteri határozattal a városi fogyasztási adóhivatal hivatalos órája vasárnap délelőtt 8—11-ig terjedő időre, a kettős ünnepek első napján délelőtt 8—10-ig állapították meg. Nagyvárad, 1907. évi április hó 29-én. Lukács Ödön tanácsnok.

* **Gyógyszertár a Félix-fürdőben.** Kovács Béla nagyváradai gyógyszerész segéd kérelemmel járult a belügyminiszterhez, hogy részére a Félix-fürdőben egy gyógyszertár felállításához szükséges jogot adja meg. A vármegye törvényhatósága pártolólá terjesztette fel a kérelmet a miniszterhez, aki ennek alapján megadta a patika jogot s erről tegnap értesítette az alispánt.

* **Tulbó vízü kut.** Tenkén a múlt évben ártézi kutat furatott a káptalan. A kutfürás közben váratlanul oly mennyiségű vízforrásra tárták, hogy a kut furását kénytelenek voltak abban hagyni. A víz a furás után annyira elárasztotta a közeli területeket, hogy a szomszédos házak veszélyeztetve voltak. A káptalan folyamodott az alispánhoz, hogy adja meg az engedélyt arra nézve, miszerint a tulbó vizet csatornákon vezethessék ki a községből. A kulturmérnöki hivatal megtartotta a helyszíni szemlét s ennek alapján a csatorna építésére véleményezte az engedély megadását.

* **Végh Rozália alapítványa a megyén.** Megirtuk lapunkban, hogy a számvevőség előterjesztést tett az alispánhoz, miszerint a Végh Rozália-féle alapítvány kamataira most új pályázatot hirdessen, mivel az alapítványt élvező két egyénnek ez évben jár le az alapító levélben kikötött határideje. Az egyik kamat élvező Szabó József hadapród, aki azonban csak 1908-kan tölti be a 20-ik életévét s az alapítólevél értelmében csak akkor szűnik meg az alapítványhoz való joga. A számvevőség ezt

nem vette figyelembe s az érdekelt fél szülője értesülve az előterjesztésről most kéri az alispánt, hogy a reája vonatkozó előterjesztést hagyják figyelmen kívül, amit a megye meg is fog tenni. Eszerint csak az egyik helyre lesz pályázat hirdetve, melyre tömegesen készülnek pályázni. A pályázók közül legtöbb kilátása van Magyary Gyula árvaszéki irattárnoknak, aki Végh Rozáliának vérszerinti leszármazottja s mint ilyen elsőbbséggel bír.

* **Halál a patakban.** Alsó-Poeny község határában tegnap délelőtt a patak szélén játszadozott Ovránucz Péter 5 éves gyermek hasonlókori társával. Játék közben a gyermek megcsuszott s a megáradt patakba zuhant. Megmentésére többen előfutottak, azonban csak élettelenül tudták a kisgyermek testét a vízből kivenni.

* **A magyaraszfalt gyár tiltakozik.** A városi tanács felhívta a magyar aszfalt gyárat, hogy a Rákóczi-ut, Bémer-tér és Szent-János-utcákon a szükséges javítási munkálatokat foganatosítsa. Az aszfalt gyár most beadvánnyal járult a tanács elé, melyben kijelenté, hogy az aszfalt gyár a villamos vasut vágányai mellett megrongálódott aszfalt burkolatot nem köteles a városnak kijavítani, mivel az a vasuti társaság kötelessége. Az aszfalt többi részének kijavítása iránt a szükséges intézkedéseket megtették. Az aszfaltgyár tiltakozása főleg, mert a villamosvasut már intézkedett, hogy a vágányok mentén az ő számlájára javítsák ki az aszfaltot.

* **Megégett gyermek.** Solyómköthutai tudósítónk jelenti, hogy ott egy kis másfél éves gyermek borzalmas módon lelte halálát. Kobelák Péter öt nappal ezelőtt szülei házában a tűz mellett ült, mikor egy szikra ruhájára pattant, melytől lángot kapott ruhája s ennek következtében oly súlyos égési sebeket szenvedett a kis gyermek, hogy a legodaadóbb ápolás dacára is tegnap sebeibe belehalt.

* **A Püspök-fürdő megnyitása.** Május 1-jével új élet költözik a Püspök-fürdőbe. Kernáts János bérlő heteg óta fáradhatatlan buzgalommal, semmi áldozatot nem kímélve, arra törekszik, hogy a fürdő jó hírűvé váljon méltóan adhassa át a nagyközönségnek s azt ma, május hó 1-én megnyitja. A gyönyörű fekvésű és minden kényelemmel ellátott fürdőben kitűnő konyhát, jó italokat és a legfigyelmesebb kiszolgálást találják a vendégek.

* **A stromboli vulkán működése.** Messinából jelentik: A stromboli tűzhányó működése folyton tart. A kőd miatt az optikai táviró rosszul működik. A vulkán közelében lévő szőlőhegyek teljesen fel vannak dülva. Attól tartanak, hogy emberéletben is esett kár. Részletes jelentések még mindig hiányoznak Rendőrhivatalnokok és mérnökök mentenek a Stromboli szigetre, hogy a segítőakciót folyamatba tegyék. Az egész tűzhányót hatalmas füstfelhő veszi körül. Kalábria községeknek lakossága nagy izgalomban van. Néhány nap óta türhettelen hőség uralkodik.

x **Értesítés.** Remek kivitelű csillárok s világító testek érkeztek, melyeket gyári áron elárúsítok, mindennemű villamos vagy légszusz- világitási, jelző csengő, telefon munkálatok a legocsóbb áron. Költségvetés díjmentes. Telefon 556. Ifj Stern Sándor, Bémer-tér 2.

x **Magyar Bank Részvénytársaság** Nagyvárad. Van szerencsénk t. részvényeseinket értesíteni, hogy a teljes kifizetést igazoló elismervények ellenében a részvények pénztárunknál átvehetők. Az igazgatóság.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szerda: Hajduk hadnagya.
Csütörtök: A tolvaj.
Péntek: Egyenlőség.
Szombat: Ocskay brigadéros.

A falu rossza.

Népszínművet adtak hétköznap este és pedig sikerrel; maga ez érdemes a megemlékezésre, mint mikor valamely kiveszében lévő növényből egy viruló példányt találnak. Történet pedig ez az eset szemmel láthatólag azért, hogy Sárossy Andornak alkalma legyen sikeres alakításra Göndör Sándor szerepében.

A tegnapi előadás után nem nehéz Sárossy igazi szerepkörét megállapítani: népszínmű énekes. Hangja kiválóan alkalmas a magyar dalok előadására; s van Sárossyban magyar érzés, amelylyel a dalba lelket tud adni. Duhaj tánca is pompásan sikerült: meg kellett ujránia. Már játéka alacsonyabb színvonalon állott. Kevés benne a kifejező erő, kivált az érzésebb jelenetek gyengén sikerültek.

Az a benyomásunk, hogy Sárossy nem mer élénkebben játszani. Kisebb szerepekkel szoknia kellene a bátrabb fellépéshez, természetes mozgásokhoz, akkor lehetne belőle jó színész nevelni, aki nem csak népszínművekben fogja helyét megállani. Ma — ismételjük — egyedül népszínműénekes, magyar dalok jóízű előadója.

Különös ellentét, hogy akinek viszont moderna dolgokban, operettekben zajos sikerei voltak, Károlyi Leona (Finum Rózi) nem érvényesült eléggé a népszínműben. Nem értette át szerepének természetes érzéseit s felületes fecsegő falusi vig özvegyet játszott. A magyar dalokat sem adta elő elég magyarosan, kivált a hallgatókat nem.

Bérczi Gonosz Pistája egészséges humor terméke, némi rokonságban János Vitéz csöszével. Hevesi Gusztó (Boriska) érzéssel, szépen játszott; nem fogja rossz néven venni, ha ezek mellett is megjegyezzük, hogy a sirást nem tudja arcjátékkal elég jól kifejezni s inkább mosolyt kelt. Tóth Elek (Feledi Lajos), Fehér Gyula (Feledi Gáspár) jóízű, az életből ellesett paraszthalakok voltak, E. Kovács Mariska szintén. Külön ki kell emelnünk T. Pogány Janka haragos szomszédasszonyát s a két cigányt: Rajcsányit és kivált Hajnal Györgyöt. Hajnal tehetsége ebből a pár szavas szerepből is tudott érdekes alakítást csinálni.

A rendezés az I. felvonásban kissé megkerülte Tóth Ede utasításait; a többiben egészen megfelelő s eléggé egybevágó előadást produkált. Népszínműnél, amelyet egy évben egyszer ha adnak, többet nem is kívánunk.

Bognár János szerződötése. Tegnap délután, mint jeleztük, egy 40 tagú küldöttség járt fenn Somogyi Károly szinigazgatónál Bognár János szerződötése érdekében. Az igazgató megígérte, hogy az őszre szerződöteti Bognárt, addig azonban nem teljesítheti a kérelmet. A küldöttség az igazgató életével távozott el.

Hajduk hadnagya. Csobor Károly magyar dallamos operettjét, a »Hajduk hadnagyát« elevenítik fel ma este a Szigligeti-

színházban. Papp Jancsi, a vendégbaritonista másodszor lép ma a nagyváradiak elé, hogy szerződötetésére nézve kritikát gyakoroljon a közönség. A vendég Boronkait, a hadnagyot játszsza.

A Keszler pár fellépése. A nagyváradi szinpadtól három év előtt vált meg Keszler Ede és neje Kápolnai Juliska. Oszinte szeretet kísérte őket és ez fog felnyulni a viszontlátáskor is. A művészpár holnap este kezdi meg három estére szóló vendégjátékát. Első este »A tolvaj« nagyhatású dráma két főszerepét játszsza. Fellépésük elé, amely rendes bérletben történik, meleg érdeklődés néz.

EGYESÜLETEK.

Orvosok gyűlése. A »Biharmegyei Orvos-Gyógyszerész- és Természettudományi-Egylet« folyó évi május hó 2-án délután 5 órakor rendezetett szakkülést tart, melyre ez uton hívja meg az egylet tagjait.

TÁVIRATOK.

A dán királyi pár utja.

London, április 30. A reggeli lapok hivatalosan jelentik, hogy a dán királyi pár június 8-tól 13-ig látogatást fog tenni az angol királyi párnál.

Aehrenthal és Tittóni.

Milanó, apr. 30. A Corriega della Léra római távirata szerint Tittóni és Aehrenthal báró május 24-én Velencében fognak találkozni. Meglehet, hogy ugyanaz napon Viktor Emánuel király is Velencében lesz, a kiállítás megtekintése végett. Ebben az esetben Aehrenthal kihallgatást fog kérni a királynál. A két államférfi találkozásának nagy fontosságot tulajdonítanak, mert tanácskozásuk tárgya Magyarország-Ausztriának Olaszországhoz való viszonya és a Balkán kérdés lesz.

Nagy sztrájk.

Havanna, április 30. (Német kábeltársaság.) A dohánytrushoz tartozó gyárak 12.000 munkásának sztrájkjához csatlakoztak a truston kívül álló gyárak összes munkásai, számszerint 8000-en, úgy hogy most a szivaripar teljesen szünetel.

A német birodalmi gyűlésből.

Berlin, április 30. A birodalmi gyűlésben nagy vitát várnak a külpolitikáról, mely alkalommal Bülow birodalmi kancellár is felszólal és hosszú beszédben fogja az európai helyzetet megvilágítani.

A balkáni kiállítás.

London, április 30. Belgrádból jelentik: A szerb miniszterelnök és kereskedelmi miniszter Londonba utaznak, hogy jelen legyenek a Balkán kiállítás megnyitásánál. Pasic magával hozza Péter királynak Eduárd királyhoz intézett levelét, melyben köszönetét fejezi ki a diplomáciai viszonyok újból való fölvetelért. Hírszerint Pasic kiakarja eszközölni, hogy Edward király Péter királynak látogatását fogadja. Pasic tárgyalni akar Edward Golyvel a macedoniai kérdéstről.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, április 30.

Buza április	— — —	13.15	—	13.35
Rozs április	— — —	13.50	—	13.30
Tengeri május 1907	— — —	10.80	—	11.05
Repcze aug.-ra	— — —	27.80	—	28.24
Zab apr.-ra	— — —	15.20	—	16.10

Értéktözsde.

Budapest, április 29.

Oszták hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Oszták-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 április 30-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	11.21
Magyar koronajárdék 4%	— — —	99.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	83.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	95.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	96.—
Magyar gyermeknyersorsjegy-kölcsön	— — —	200.—
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	150.—
Oszták járadék ezüstben	— — —	99.50
Oszták járadék papirban	— — —	100.—
Oszták korona járadék	— — —	117.—
Oszták járadék aranyban	— — —	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	155.—
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	17.65
Magyar hitelbank részvény	— — —	17.65
Városi villamosvasut	— — —	833.—
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	680.50
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	683.25
Oszták-magyar államvasuti részvény	— — —	19.08
Német birodalmi márka	— — —	117.58
London vista	— — —	24.117
Páris vista a	— — —	95.47
20 márkás arany	— — —	37.40

Nagyváradi hetivásái.

A nagyváradi piacon 1907. április 29. 30. napján tartott vásárban eladott természetények és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 1-ső	14.40	14.20	Kétszeres buza	11.80	11.60	10.40	Rozs	12.—	11.60										
11.60	Árpa	12.60	12.40	12.20	Zab	13.80	13.40,	13.20	Tengeri	10.40	10.20	10.—	Borsó	32					
Lencse	38.—	Bab	20.—	Köleskása	40.—	Burgonya	7.—	100 kiló	lángliszt	27.—	Zsemlyelisz	26.—	Fehérkenyerliszt	25.20	Barnakenyerliszt	23.—			
Széna	fuvarral	7.60	Szalma	fuvarral	1.20	Só-zott szalonna	156.—	Zsup-szalma	—14.	Alom-szalma	10'	1 köbméter	bükkfa	8.—	Tölgyfa	—8.			
Cserfa	8.—	1 kiló	marhahus I. o.	1.44,	kila	marhahus II. o.	1.36	kiló	marhahus III. o.	1.28	1 liter	ó-bor	1.—	1 liter	uj-bor	80.—	liter	pálinka	—72.
1 liter	szilvapálinka	1.60,	1 liter	szesz	2.—	1 m.	kőszó	21.80.	1 mm.	nyers fagygyu	80.—	1 m m.	olvaszt. fagygyu	96	—	1 mm.	szappan	52.—	
1 mm	birka	gyapju	—	1 m m.	magyar gyapju	1 mm.	—	hltr.	-boi	64	—	1 hltr.	ujbor	38					
1 m m.	mész	1.80	1 mm	kemény faszén	5	1 mm.	puha faszén	3.	1	—	hltr.	kendermag	—	1 hlt.	köles	—	1 hltr.	repcse	—
1 hlt.	dió	38	—	1 hlt.	mogyoró	—	1 hlt.	aszalt szilva	76.—	1 kg	savanyu káposzta	20	1 kg	szalonna	nyers	1.44	1 kg	sertésus	1.56
1 kg	vereshagyma	14.—	1 kg	foghagyma	—	40	1 kg	bors	2.20	1 kg	paprika	4.50	1 kg	barna kenyér	18.—	Egy liter	kőolaj	—44	

A nagyváradi vásár. Nagyváród község képviselőtestülete kérelemmel járult a kereskedelmi miniszterhez, hogy a szokásos május 20-iki vásár megtartását az idén 21-ikére halasszák. A miniszter a kérelmet teljesítette s erről tegnap értesítette az alispánt.

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irtta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

30.

Háziasszonyi kötelességeit kedvetlenül teljesítette, hanyagul, közömbösen fogadott és semmivel sem járult szalonja élénkítéséhez. Istene! Hisz az emberek azért jöttek, hogy zenét halljanak és férjüket imádják — azt kényők-kedvük szerint tehetnék nekik is, ő rá nem volt ehhez szükség. Szóval egészen bohó és gyermekes lett duzzogásában.

Megszokta, hogy férjének hódoltak, sőt rossz néven vette volna, ha nem hódolnak neki; de Oroszországban e hódolat egészen más modorban, sokkal nemesebben, intenzívebben nyilatkozott; Oroszországban ő egy ismert nagyság, egy szentély volt, melyre a nemzet büszkeséggel tekintett fel; a legmagasabb körökbeli férfiak és nők igaz tisztelettel viseltettek iránta.

xx-ben azonban, egy-két nagyon tulzott zenebarátot kivéve, egy mágnás sem mutatkozott a háznál. Csak a hölgyek keresték fel. De mért is hívta őket Lensky? gunyolódott fölöttük — és hízogéseik mégis jól estek neki. Zeneszerzeményei közül nem egyet ajánlott nekik.

Natáliát majdnem felemésztette a düh. Azonfelül most először jelentkezett nála bizonyos féltékenység is. Volt ott többek közt egy kicsi barna lengyel nő, ki svéd diplomatánál volt férjnél, de elváltan élt: Löwenskiöld grófnő. Mint a macska dörzsölgött hízogéseivel Lenskyhez,

Máskor, azonnal észrevette volna a változást, melyen Natália keresztül ment; de házas-

sága óta most kezdte először nejét nemcsak dolgozószobájában, de azonkívül is ellefedni művészetével, hogy figyelembe sem vette azokat a társadalmi túszurásokat, melyek máskor ugyancsak felbőszítették volna, s ezért nem is azoknak fontosságát Natáliára nézve.

Operájának betanulása, melyhez a híres xx-i színház legkiválóbb erőit bocsájtották rendelkezésére, szépen haladt. A művészek lelkesülten dolgoztak vezénylete alatt s tőlük telhetőleg igyekeztek művét kellőleg érvényre juttatni. Ha a próbákból hazajött, minden érben öröm és meglegedés lüktetett.

A farsang vége felé járt. Lensky egyik zeneestélye különösen fényes látogatottságnak örvendett. A legmagasabb körökből nagy számmal jelentek meg a dámák.

Megannyian pompás öltözetben voltak, pusztá vállakkal, tollal és gyémánttal a hajban, Natália is fényes toilletben volt, míg Lensky kollegáinak feleségei és egyáltalán a nem az udvari körökhöz tartozó hölgyek, magas dereku ruhákban jelenek meg.

Miután a főrangú nők tizenegy óra előtt tulzott köszönetnyilvánításokkal a nyugtolt zenei élvezetekért elbucsztak volna, mert »fájdalom« még a »világba« kebbe menniök, az Natália világába, melyből azonban xx-ben ki volt zárva — Natália saját szalonjában az egyetlen pusztá vállu nő maradt.

Lensky, ki épen egy nehézkes hercegnőt udvariisan kikisért, most a zeneterembe visszatérve, a kijárat ajtó felé, melyen az előkelő uraságok az imént tüntek el, vidáman nagy keresztet vetett és hangosan kiáltá:

— Így, gyerekek, most magunk közt vagyunk s egy kedélyes estére örülhetünk!

»Magunk közt!« A szó, mint mérges nyilat hatolt Natália szívébe »Magunk közt!« — Haragosan harabdálta ajkait.

Ezalatt Lensky, mindkét kezével haját hátrasírtva, derülten kérdezé: — Volna-e kedve az uraknak még Schumann Es-dur négyessét velem eljátszani, mielőtt estelihez ülnek?

— És mosogogva nézett át Natáliához. Jól tudta a fiatal asszony, hogy férje csak azért indítványozta a csodálatos négyest, mert ez kedvenc szerzeménye volt; de idegei annyira tulizgatottak voltak, hogy a gyöngéd kis figyelem semmi hatást sem tett reá. Ep oly durcás és kedvetlen maradt, mint azelőtt volt.

Játékközben tekintete haraggal siklott végig az imént megürült bérelt nádfonatu székek hosszú sorain. Keserű gunynyal kérdezte magától, mi legyen a különbség az ő »fogadási estélyei« és más hangversenyek közt? — egyszerűen az, hogy a közönség pénz helyett bókalkal fizeti belépti jegyét. És a míg e hasznos és gyönyörködtető töprengésekkel vesződött, a legnemesebb zene, mely valaha iratott, játszott körül szívet, mintegy intésül, hogy mily kicsinyes ez a világias, külsőségekre vonatkozó hiuság, a valódi művészet magasatos, isteni lényével szemben! És makacs szíve már-már szégyelni kezdte magát gyengesége miatt, midőn egyszerre észrevette, hogy a terem tulsó oldaláról két férfi szem merő pilantással csügpusztá vállain. E szemek egy bizonyos Spazig Arnold urnak, xx város legbefolyásosabb zenekritikussának tulajdonát képezték. Alig vélte felismerni, hogy a fiatal nő tekintete az övével találkozott, midőn helyét elhagyva, a szalonon végig ment és Natália mellett helyet foglalva, közvetlen közelből fo ytatta tolakodó szemléjét. Kellemetlen, ellenszenves ember volt, vastag ajku, pápaszemes és czynizmusával kérkedő. Natália, ki soha sem szenvedhette, Lensky kedvéért eddig csak eltűrte. Most azonban magaviselete oly mélyen sértette, hogy a büszkeségében sértett, és léghöréből kizárt előkelő, elkényesztetett uri hölgy vehemens neveltségével felugrott és Spadzig Arnold urnak egyenesen hátat fordítva, elsieltett mellőle.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hirdapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos áruk mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
bált meghívók,
táncrendek, etlapok,
napárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Fontos értesítés!

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy a mai napon az

✿ Amerikai áruházat, ✿

melynek eddig is vezetője voltam, átvetem s azt a saját nevem alatt tovább fogom vezetni

és hogy az őszi idényre annál szebb és dusabb raktárt bocsáthassak a nagyérdemű közönség rendelkezésére, elhatároztam, hogy a jelenlegi raktárt, minden elfogadható árban eladom.

Tehát mindenkinek saját érdekében ajánlom, hogy szükségletét mielőbb szerezze be a

tavaszi és nyári ujdonságokból, melyekből raktáram dusan fel van szerelve. — Jelenlegi raktáramon vannak, a legfinomabb izlést is kielégítő divatcikkek, u. m.: Női ruha szövetek, divat bluz, selymek, valódi angol bluz, zefírek, vásznak és asztalneműek, harisnyák és sok más egyéb itt fel nem sorolható divatcikkek. Azonkívül szőnyegek és függönyök, melyekből szintén nagyválaszték áll a vevő közönség rendelkezésére

— Az olcsó árakról mindenki meggyőződést szerezhet. —

Szíves pártfogást kér, tisztelettel: **HÁASZ HENRIK** női divat áruháza, **NAGYVÁRAD, Rákóczi ut., Bazár-épület.**

3759—907. szám.

Hirdetmény.

Az automata vámtarifához tartozó magyarázatok értelmében eddigelé csak az 5 mm. vastagságú fonalak tarthattak igényt kéveköttő fonalak gyanánt 12 K. vámtétel mellett való elvámolásra, ellenben a vékonyabb fonalak nem mint kéveköttők, hanem mint egyéb fonalak gyári felszerelésben 3 k. 60 f. kis forgalmi felszerelésben (tehát gombolyagokban vagy motolákban) pedig 43, illetőleg 83 kor. vámmal voltak terhelve.

Miután azonban a gazdaközönségnek a fonalakra az arató gépekkel kapcsolatos kéveköttésnél, valamint a szalmapréselés és számos egyéb mezőgazdasági munkálatnál szüksége van, illetőleg a mezőgazdasági munkálatok érdekében áll, hogy a megnevezett fonalak beszerezhetőse a kis forgalmi felszerelésben is olcsóbbá és könnyebbé tétessék: a m. kir. kereskedelmi s pénzügyi minister urakkal létesített egyértelmű megállapodás alapján az autonom tarifához tartozó magyarázatok ebből a célból módosítottak.

E módosítás lényege az, hogy a fonalak kéveköttő fonalak gyanánt való behozatala esetén nem köttetik a legalább 5 mm. vastagság ismérvéhez, hanem jövőre vékonyabb fonalak s kéveköttők gyanánt lesznek elvámolhatók. Ehhez képest a manille és siselkender fonalak, melyek a belöldön nem termeltek, melyeknél

tehát az eddigi magasabb vámvédelem csökkentése hazai termelési érdekeket nem érint, a jövőben az eddigi 43, illetőleg 83 k. 100 kilogrammkinti behozatali vám helyett csupán 12 kor. behozatali vám alá fognak esni.

Az e tekintetben létrejött megállapodás a következő:

»A vámtarifa 204, 205 és 206. számúhoz tartozó megjegyzések a következőleg módosítanak: az ezen jegyzet alá tartozó kéveköttőfonal alatt az aratógépekhez, szalmaprészekhez stb. használt durva egyszerű vagy cernázott rendszerint csupán lazán sodrott (festett, kátrányozott stb.) legalább 1 klg. súlyú gombolyagokban vagy motolákban elhelyezett fonalak értendők.«

A m. kir. pénzügyminister ur a fenhatósága alá tartozó vámmatóságokat a fentiek értelmében megfelelően utasítani fogja.

Továbbá miután kéveköttő fonalak a zsinneszerűen összesodrott kókuszrostokból is készíthetnek, mely fonalak egyuttal arra is alkalmasak, hogy a komlótermelésnél s szőlőművelésnél valamint a mezőgazdaság egyéb ágainál használtassanak, intézkedés történt az iránt is, hogy az e tekintetben netalán felmerülő szükséglet kielégítése szintén megkönnyítessék.

E célból, szem előtt tartván azt is, hogy fejlődő kender s lentermelésünk a külföldről behozandó kókuszszinegek beözönlése által ne veszélyeztessenek, a kókuszfonalak kedvezményes behozatala bizonyos ellenőrzéshez köttetett, illetőleg a tarifa 219/a számához fűzött jegyzet kiterjesztő magyarázatot nyert oly érte-

lemben, hogy a bpesti m. kir. fővámmagazgató illetőleg az illetékes pénzügyigazgatóságok a hozzájuk intézendő beadványok alapján engedélyt adhatnak arra, hogy a kókuszfonalak vastagságára való tekintet nélkül engedélyjegyek ellenében ezentul kéveköttők, komlóvezetékszínek és hasonló mezőgazdasági segédeszközök készítése céljából vámmentesen hozattassanak be a mezőgazdasági üzemen való alkalmazás végett. Az ily fonalak vámmentes behozatalának engedélyzése azonban csakis egy, az illetékes vármegyei gazdasági egyesület, mezőgazdasági bizottság vagy mezőgazdasági termelési szövetkezet által kiállítandó bizonyítvány ad igényt. Illetékes gyanánt a gazdasági egyesület stb. tekintendő, melynek kerületében van az az üzem. a hol a fonalak felhasználatni fognak.

Hogy a gazdasági egyesületek stb. ezeket a bizonyítványokat minden kétséget kizáró hittelességgel állíthassák ki, az érdekelt magánfél (testület stb.) az illetékes községi előljárásság által aláírt bizonylattal a gazdasági egyesületnél igazolni tartozik, hogy oly ingatlana van, melynek mezőgazdasági üzeme a kedvezmény megadását indokoltá teszi.

Mindezeknél fogva felhivom az érdekelteket, hogy ide vonatkozó szükséges bizonylatukat hivatalomnál megfelelően láttamoztassák (Városháza I. emelet 4. sz.)

Nagyvárad, 1907. április hó 3. án.

Rimler Károly,
polgármester.

Fényképészeti műtermemet,

mely teljesen ujonnan és a modern kor kivánalmainak megfelelően épült, Rákóczi-ut (fő-utca) 8. szám (Győrffy-házban)

május elején nyitom meg.

Kiváló tisztelettel

Lembert Ede.

Papi ruhák.

Mint néhai Lobotka István birneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorkodom a nagyságos- és főtisztelendő papság becses figyelmét Kisfűrdő-u. 17. sz. alatti saját házámban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak színtartó, erős, jó szövethől való elkészítését jutányos árban elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.
Nagyvárad, Fűrdő utca 17. szám.

Értesítés!

= A nagyvárad-i =
sütő ipartestület

tisztelettel értesíti a nagyérdemű közönséget, hogy 1907. évi május 1-től kezdve a sütemény árát tekintettel a folyton emelkedő nagy drágaságokra felemeli. Sütemény árak a következők lesznek.

Rendes üzletekben 5 db. 20 fill.
Pék-üzletekben . . . 5 db. 20 fill.
Fiók pék-üzletekben 5 db. 20 fill.
Házhoz szállítva . . . 5 db. 20 fill.

A süteményt fogdosni vagy kézzel ropantani miniszteri rendelet folytán tilos.

Kiváló tisztelettel az összes sütőmesterek.

Moskovits

cipőgyár

Kossuth-utca

Helyi ipar!

Tanuló

fizetéssel felvétetik

Kelemen Béla,

— könyv- és papirkereskedésében, —
NAGYVÁRAD Kossuth Lajos-utca.

Dr. Rác Ödön

Sanatoriuma és

vizgyógyintézete

(ezelőtt Politzer-fle)

Nagyvárad, Szilágyi-Dezső-utca, 7. szám.
Telefon 693.

Bejáró és bennlakó betegeknek egész éven át nyitva. (Fertőző és elmebetegek kivételével.) Vizgyógyászok, villanygyógyászat, villanyfürdők, szénsavas-törpefenyő. Ásványfürdők, forró légkezelés, gőz szekrény, póstyéni iszapkura. Inhalatók. Vibrációs masszázs, Soványító és hizó kura.

Javalva: Idegesség, kimerültség minden neme, gyomor, bél-, szív-, tüdő és légzőszervek bántalmái, ízületi, izom-, idegcsúznál kitűnő gyógyeredmények.

Állandó orvosi felügyelet.
Olcsó árak. Pensio (lakás és ellátás) naponta 3-5-7 korona.

Prospektus és felvilágosítással szívesen szolgál

Dr Rác Ödön,
az intézet tulajdonosa és vezetője.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

— — — divat üzlete — — —

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, hogy az eddig is jó hírnévnek örvendő **CSORDÁS TESTVÉREK fűszer és csemege üzletét átvettük**, azt korszerűen, a legjobb új árukkal berendezve

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

törvényesen bejegyzett cégünk alatt tovább vezetjük, raktáron tartunk

NAPONTA FRISS TEA-VAJAT

Az általános fűszer, anyagáru és déli gyümölcsökön kívül, még mindennemű csemege-árakat, sajtok, hidegfelvágottak, különféle conservákat, asztali- és csemege borok, pezsgők, likörök, angol rum, kül- és belföldi cognak, friss töltésű ásványvizeket.

Vetemény magvakat, mindennemű gazdasági cikkeket.

A n. érdemű közönség szíves támogatását kérjük, biztosítva t. vevőinket, szolid árak mellett, becsületes és figyelmes kiszolgálásról.

Csodálatos olcsó!

Vásárlásra ritka alkalom!

kinálkozik mostan egy **rövid ideig** a t. vevőközönségnek

TESZLER SIMON gyapjuszövet és posztónagykereskedőnél (Zöldfa-utca 33.)

Ki célba vett **más vállalat** következtében raktárán levő összes árucikkei mélyen leszállított árban bocsátja eladásra.